تأثیر مسأله قرار الضمان عبد در مانحن فیه

شاگرد5: هنوز که به هوش سگ نرسیده‌اند. ولی ما بحث‌های ضمان سگ را داریم؛ که بعضی وقت‌ها مثلاً باید صاحبش ضامن باشد.

استاد: بله، شاید خدمتتان گفتم؛ من که فکرش را می‌کردم، چقدر در فقه به‌طور گسترده، آن تابع مطرح است؛ یکی از آن‌ها جنایة الحیوان است؛ نه الجنایة علی الحیوان، بلکه کاری که در آن، خود حیوان خطا می‌کند، صاحبش به چه صورت ضامن آن است؟ در کنار جنایة الحیوان، جنایة العبد هم هست. مفصل در فقه بحث شده. جالب‌ترش این است که این لغت رباط، توسط دانشمندی که در منطقه کوچکی از اروپا بوده، به کار رفته که در زبان آن‌ها به‌معنای همین بنده است؛ رباط، یعنی بنده. آن‌ها به مزدور، رباط می‌گویند که پول به آن می‌دهی و کار انجام می‌دهد. می‌گفته وقتی پول می‌دهی کار می‌کند، این هم شبیه همان مزدوری است که پول به او می‌دهید و کار انجام می‌دهد. مزدورها هم انواع و اقسامی دارند؛ مزدوری هست که فقط اجیر است و مزدوری هم هست که خودش مملوک است؛ «slave».

شاگرد5: به بنده، «slave» می‌گویند.

استاد: در زبان آن‌ها، رباط گفته می‌شود. وقتی من به ریشه رباط برخورد کردم، قبلش ارتباط بسیاری از این موضوعات با بخش وسیعی از فقه ما به ذهنم آمده بود که کارهای عبد را به خودش نسبت می‌دهیم. چرا؟ چون می‌گویند: درست است که این مملوک مولی است، اما در یک محدوده‌هایی، کارهایی انجام می‌دهد که مستند به مولی نیست.

شاگرد6: رباط، واژه چکاسلواکی است که به‌معنای برده و بنده است.

استاد: بله، چیزی که برای خودش جالب بود، این بود که قبل از اینکه وجه تسمیه را بدانم، به ذهن من مفصل آمده بود. خیلی بحث‌های فقهی هست که ما می‌گوییم دوراش گذشته است! کجا دوراش گذشته؟! خود عبد یک عنصر حقوقی است - کاری به شرایط اجتماعی نداشته باشید - که زیباترین احکام فقهی با موضوعات دقیق حقوقی، در فقه ما، برای عبد است. بعداً می‌بینید که استانداه روشن است؛ حیوان درجه‌ای دارد، اما عبد، حیوان نیست و لذا در فقه، احکام مفصلی دارد. قرار الضمان را هم که عرض کردم در عبد، برای خودش یک دم و دستگاهی دارد. قرار الضمان خیلی مهم است. بسیار در این لطیف است که ضمانی که در کار می‌آید، نشستگاه اولیه‌اش کجا است؛ یک خاستگاه اولیه داریم و یک مصب اولیه داریم. مصب اولیه ثبوت ضمان، کجا است؟ قرار الضمان، اصطلاح فقهی است، یعنی اولین جایی در ضمان که گوشش را می‌گیرند؛ تا حال بعداً او خودش به دیگری رجوع کند؛ تعاقب ایدی که در فقه می‌گویند، در اینجا این خیلی مهم است.

بازبینی #2
ایجاد شده 15 مه 2025 09:41:35 توسط ... .
به روزرسانی شده 27 مه 2025 17:06:50 توسط ... .